

KE NETT AS

Postboks 156

4358 KLEPPE

Dato: **15.06.2023**Saksnr.: **2022/42262**Dok.nr.: **9**

Saksbehandler:

Lars Sjøgaard

Sørensen

Klepp kommune - gnr 19 bnr 52 – tomt for ny transformatorstasjon og grøft til strømkabler og fiberrør - Haugemarkane - rapport fra arkeologisk registrering

Rogaland fylkeskommune viser til tidligere korrespondanse og til kulturhistoriske registreringer gjennomført i perioden 27-28.09.2022. Den kulturhistoriske rapporten er nå ferdigstilt og er vedlagt dette brevet.

Fylkesdirektøren har vurdert tiltaket i det aktuelle området som sektormyndighet innenfor kulturminnevern, med henblikk på forholdet til automatisk fredede kulturminner.

Det oversendte tiltaksområdet/planområdet overlapper så vidt med sikringssonen til en lokalitet med rydningsrøys fra jernalder. Lokaliteten er automatisk fredet, og er registrert med id 271928 i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden. En av rydningsrøysene (id 271928-37) ble ved en inkurie snittet og dokumentert ved den arkeologiske registreringen.

Dersom dere ønsker å gå videre med den avgrensningen av tiltaksområdet som vi har fått oversendt, må det fattes et dispensasjonsvedtak etter bestemmelsene i kulturminneloven før tiltaket kan igangsettes. Alternativt kan utstrekningen av tiltaksområdet/planområdet innskrenkes mot vest, slik at dette ikke lenger overlapper med id 271928. Det vil i så tilfelle ikke være behov for et dispensasjonsvedtak etter kulturminneloven før tiltaket kan gjennomføres.

Vi gjør også oppmerksom på at dersom tiltaket skulle komme til å omfatte et større område enn det som nå er vurdert, vil vi måtte få muligheten til å vurdere behovet for registreringer også i disse områdene.

Rapport fra den kulturhistoriske registreringen er vedlagt. Faktura for oppdraget sendes særskilt.

Hilsen
Leif Håvard Lundø Vikshåland
fagleder

Lars Sjøgaard Sørensen
rådgiver

Rogaland
fylkeskommune

Vedlegg:

2022/42262 Rapport Haugemarkene

Dette dokumentet er godkjent elektronisk. Oppgi vårt saksnr. når du svarer på brevet.

Ny transformatorstasjon, Haugemarkene – arkeologisk rapport

Gnr. 19 Bnr. 52, Klepp kommune
Rapport nr. 37, 2022

Innhold

2	Sammendrag	5
3	Rammene for undersøkelsen	6
3.1	Bakgrunn	6
3.1.1	Bakgrunnen for undersøkelsen	6
3.1.2	Tiltaksområdet	6
3.1.3	Tidligere registrerte kulturminner i området	7
3.2	Metode og faglige rammer	8
3.2.1	Overflatesøk	8
3.2.2	Sjaktning	8
3.2.3	Innmåling	8
3.2.4	Periodeinndeling	9
3.3	Praktisk informasjon	10
3.3.1	Deltagere og tidsbruk	10
3.3.2	Annen praktisk informasjon	10
4	Undersøkelsen	11
4.1	Generelt om undersøkelsen.....	11
4.1.1	Område 1	11
4.2	Lokalitet ID 271928 - bosetningsspor fra jernalder	13
4.2.1	Lokalitetsbeskrivelse	13
4.2.2	Strukturer	13
4.2.3	Datering	16
4.2.4	Oppsummering / tolkning	16
5	Konklusjon	17

Figurliste

Figur 1: Planområdet plassering i Rogaland. Bildet i venstre hjørne viser avstand fra Bryne.	6
Figur 2: Tidligere registrerte kulturminner i nærheten av planområdet (bilde fra Askeladden.ra.no).	7
Figur 3: Oversiktskart av tiltaksområdet, samt ID 271928-37.	11
Figur 4: Sjakt 1 gir et godt inntrykk av de åpne sjaktene innenfor planområdet (bilde 14).	12
Figur 5: Oversiktskart av tiltaksområdet i konflikt med ID 271928.	13
Figur 6: ID 271928-37 før den ble fritlagt og undersøkt (bilde 19).	14
Figur 7: ID 271928-37 etter fritlegging (bilde 20).	14
Figur 8: Profilen til ID 271928-37 etter det ble lagt en sjakt gjennom den.	15
Figur 9: Den håndgravdesjakt som ble gravd gjennom ID 271928-37 (bilde 27).	16

Tabelliste

Tabell 1: Liste over de nærmest liggende kulturminnene.	7
Tabell 2: Periodeinndeling brukt i rapporten.	9

Vedlegg

Litteraturliste

Strukturliste

Prøveliste

Sjaktliste

Fotoliste

Dateringer

Generell informasjon

Navn på sak:	Ny transformatorstasjon Haugemarkene – Klepp			
Saksnummer:	2022/42262	Registreringsår:	2022	Rapport nr.
Saksbehandler:	Lars Søgaard Sørensen			
Tiltakshaver:	Klepp Energi v/ Håkon Ådland, 952 66 401, hakon.adland@klepp-energi.no			
Entreprenør:	Gunnleif Fjogstad Maskin, Gunnleif Fjogstad, Nesevegen 16, Kleppe			
Feltarbeid utført:	27-28.09.2022	Ved:	Per Steffen Hagen, Niall John Oma Armstrong	
Etterarbeid utført:	29.09.2022	Ved:	Per Steffen Hagen	

Kommune:	Klepp	Gårdsnavn/gnr.	19	Bnr.	52
----------	-------	----------------	----	------	----

Faglige konklusjoner:

☒	Automatisk freda kulturminner er påvist innenfor planområdet	Askeladden ID	Type funn
	Kulturminner påvist på denne undersøkelsen		
	Tidligere kjente kulturminner innenfor planområdet	271928-37	Rydningrøys
☐	Undersøkt med tanke på dispensasjon uten vilkår		

☐	Automatisk freda kulturminner er ikke påvist innenfor planområdet
--------------------------	--

Befart av Arkeologisk museum / UiS	Dato:	Ved:
------------------------------------	-------	------

Merknader

Forord

Kulturavdelingen ved Rogaland fylkeskommune er førsteinstans og den regionale kulturminnemyndigheten. Fylkeskommunen har, med få unntak, det formelle forvaltningsansvaret for alle kulturminner. I tillegg har fylkeskommunen ansvaret for å gjennomføre arkeologiske registreringer av automatisk freda kulturminner.

Etter å ha mottatt en plan gjør fylkeskommunen en faglig vurdering om planen kan komme i konflikt med kjente og ukjente automatisk freda kulturminner. I områder der det er potensiale for konflikt, kan det bli nødvendig med en arkeologisk registrering. Med automatisk freda kulturminner menes alle kjente og ukjente kulturminner som dateres til før 1537, samiske kulturminner eldre enn 100 år og stående byggverk eldre enn 1649. Arkeologiske registreringer er hjemlet i Kulturminnelovens § 9, 1. ledd.

I denne rapporten er resultatene fra den arkeologiske registreringen presentert. Rapporten gir opplysninger om arbeidet som ble utført, hvilke typer kulturminner som ble funnet og utstrekningen av disse.

En god oversikt over de vanligste typene av kulturminner i Norge finnes i boka «Kulturminner i Norge» av Harald Jacobsen og Jørn-R. Follum.

2 Sammendrag

Med bakgrunn i et tiltak på gnr/bnr. 19/52 i Haugemarkene, Klepp kommune, ble det utført en arkeologisk registrering over to dager. Området ble undersøkt ved fem maskinelle sjakter. Tiltaksområdet var i konflikt med en rydningsrøys, som ble undersøkt og dokumentert ved registreringen. Der ble ikke påvist andre automatisk freda kulturminner ved registreringen.

3 Rammene for undersøkelsen

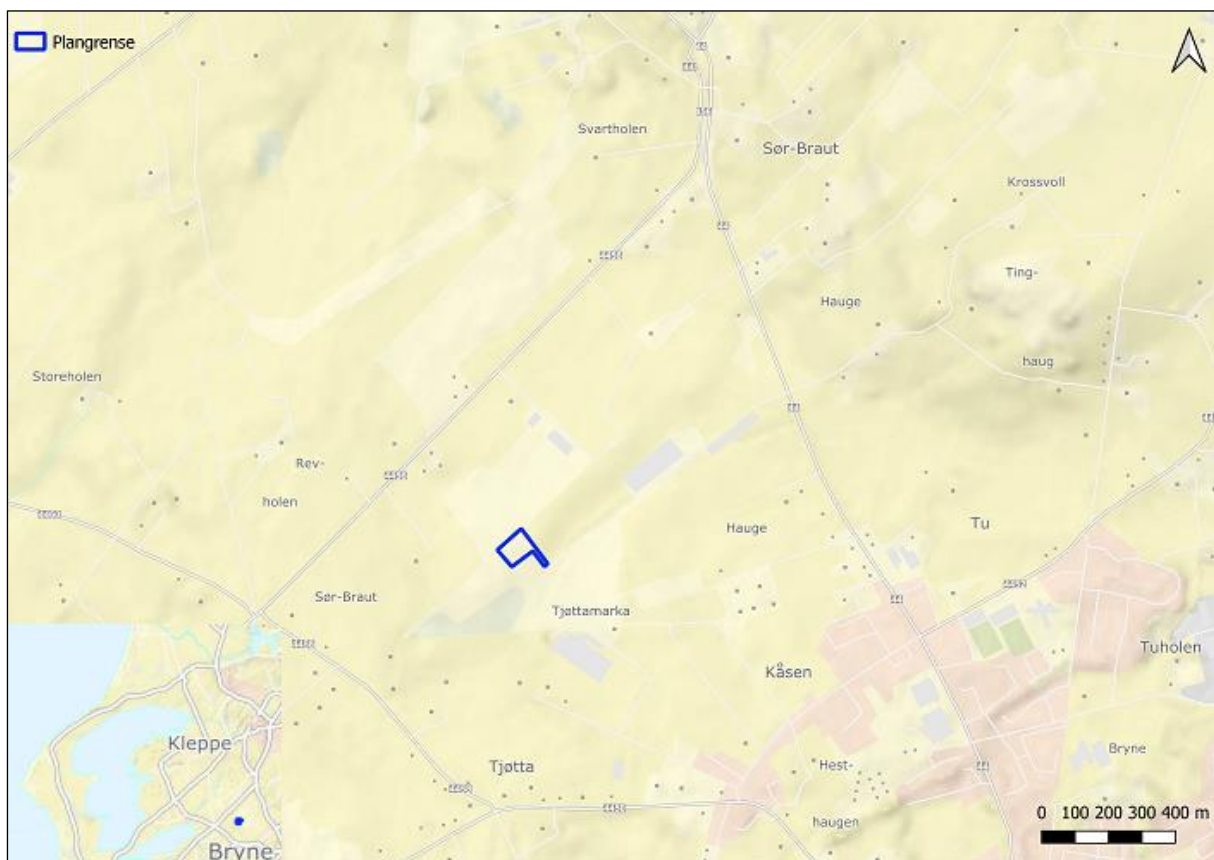
3.1 Bakgrunn

3.1.1 Bakgrunnen for undersøkelsen

Grunnet behov for å bygge en ny transformatorstasjon ble det ved Haugemarkene, Klepp, utført en maskinell sjaking i regi av Rogaland fylkeskommune. Området benyttes i dag som beitemark. Med utgangspunkt i kjente kulturminner i nærområdet, samt den topografiske beliggenheten, har tiltaksområdet blitt vurdert til å ha et potensiale for funn av kulturminner. Overflate registrering og maskinell sjaking ble foreslått som nødvendige tiltak.

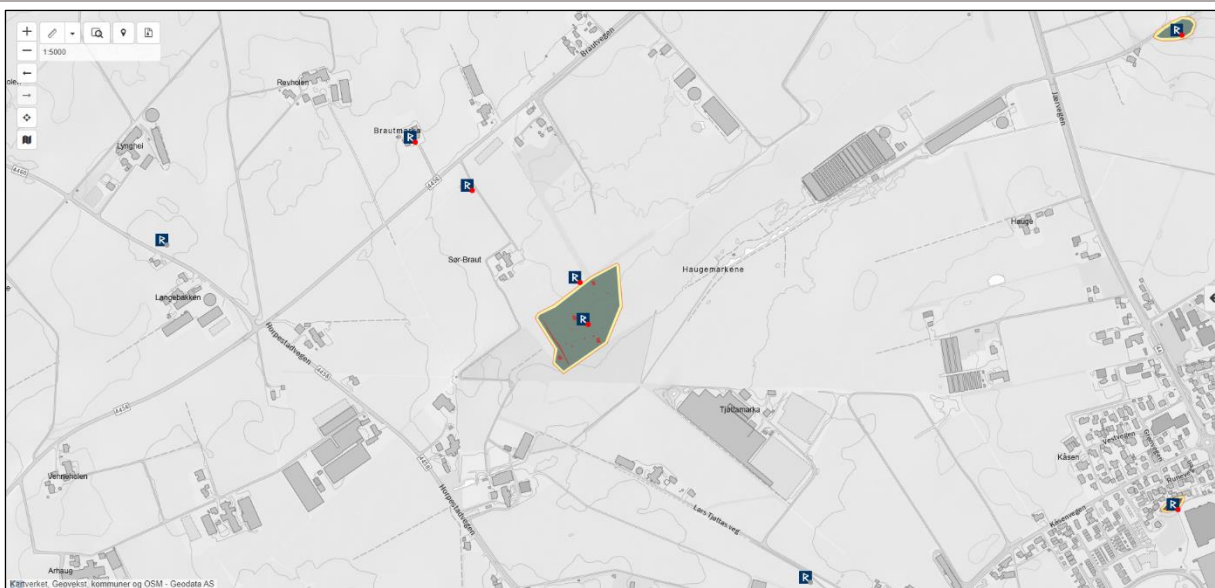
3.1.2 Tiltaksområdet

Tiltaksområdet ligger i Haugemarkene, Klepp kommune, rett utenfor Bryne sentrum. Det er 7 250 m² stort og tilhører gnr/bnr. 19/52. Området er preget av å ha vært en beitemark over en lengre periode. Vegetasjonen består utelukkende av gress. Det er en del store steiner spredt utover arealet, samt en samling av større steiner langs den nordøstre avgrensingen. Tiltaksområdet er omringet av andre beitemarker og topografien er stort sett den samme. Den nordre avgrensingen er godt markert gjennom et tynt skogbelte.

Figur 1: Planområdets plassering i Rogaland. Bildet i venstre hjørne viser avstand fra Bryne.

3.1.3 Tidligere registrerte kulturminner i området

Figur 2: Tidligere registrerte kulturminner i nærheten av planområdet (bilde fra Askeladden.ra.no).

Askeladden ID 271928 blir så vidt berørt av tiltaksområdet. Det er svært mange tidligere registrerte kulturminner i området, men kun de som er i umiddelbar nærhet er blitt kort beskrevet (se figur 2).

AskeladdenID	Type	Datering	Status
271928	Rydningrøyslokalitet	Jernalder	Automatisk fredet
72075	Gravminne	Middelalder	Automatisk fredet
34307	Gravminne	Middelalder	Automatisk fredet
5303	Gravminne	Middelalder	Automatisk fredet
44350	Gravminne	Jernalder	Uavklart
64481	Rydningrøyslokalitet	Jernalder	Uavklart
44333	Gravminne	Jernalder	Automatisk fredet
14635	Gravfelt	Jernalder	Automatisk fredet

Tabell 1: Liste over de nærmest liggende kulturminnene.

3.2 Metode og faglige rammer

3.2.1 Overflatesøk

Ved overflatesøk blir det gjort en systematisk gjennomgang av området for å finne freda kulturminner som er synlige på markoverflaten. Overflatesøk kan også være et ledd i planleggingen av registrering med sjakting og/eller prøvestikking. Eksempel på synlige kulturminner er røyser, gardfar, geiler, tufter, helleristninger, kullgroper, jernvinneanlegg, bygdeborger, hulveier og fangstanlegg.

3.2.2 Sjakting

Maskinell flateavdekking er en arkeologisk metode som benyttes for å påvise automatisk freda kulturminner under markoverflaten. Metoden går ut på at man fjerner den moderne matjorda med gravemaskin ned til steril undergrunn og/eller lag med spor etter forhistorisk aktivitet. Etter at maskinen har fjernet jordlagene blir området rensset opp for hånd for å avklare om det finnes spor etter forhistorisk aktivitet. Slike spor, kalt strukturer, kan for eksempel være stolpehull, vegggrøfter, ildsteder, kokegroper, kulturlag og spor etter forhistorisk jordbruk som ardspor og dyrkingslag. Er det usikkerhet rundt tolkningen av strukturer blir et utvalg snittet for å avklare.

Normalt vil sjaktene være ca. 3 meter brede og legges med ca. 12 meters mellomrom. Lengden på sjaktene vil variere ut fra topografiske forhold, størrelsen på de områdene som skal undersøkes og antatt potensiale for funn.

3.2.3 Innmåling

Innmålingsutstyret som brukes er en GPS CPOS RTK med en nøyaktighet på 2 cm.

3.2.4 Periodeinndeling

Hovedperiode	Underperiode	BP (ukalibrert)	f. Kr / e. Kr (kalibrert)
Eldre steinalder (mesolitikum)	Tidligmesolitikum	10000 – 9000 BP	9200 – 8100 f. Kr
	Mellommesolitikum	9000 – 7500 BP	8100 – 6400 f. Kr
	Senmesolitikum	7500 – 5200 BP	6400 – 4000 f. Kr
Yngre steinalder (neolitikum)	Tidligneolitikum	5200 – 4700 BP	4000 – 3300 f. Kr
	Mellomneolitikum A	4700 – 4100 BP	3300 – 2600 f. Kr
	Mellomneolitikum B	4100 – 3800 BP	2600 – 2300 f. Kr
	Senneolitikum	3800 – 3500 BP	2300 – 1800 f. Kr
Eldre bronsealder	Periode I – III	3500 – 2900 BP	1800 – 1200 f. Kr
Yngre bronsealder	Periode IV – VI	2900 – 2440 BP	1200 – 500 f. Kr
Eldre jernalder	Førromersk jernalder	2440 – 2010 BP	500 – 0 f. Kr
	Romertid	2010 – 1680 BP	0 – 400 e. Kr
	Folkevandringstid	1680 – 1500 BP	400 – 570 e. Kr
Yngre jernalder	Merovingertid	1500 – 1210 BP	570 – 793 e. Kr
	Vikingtid	1210 – 1000 BP	793 – 1030 e. Kr
Middelalder	Tidlig middelalder		1030 – 1130 e. Kr
	Høymiddelalder		1130 – 1350 e. Kr
	Senmiddelalder		1350 – 1537 e. Kr
Nyere tid	Etterreformatorisk tid		1537 e. Kr <

Tabell 2: Periodeinndeling brukt i rapporten.

3.3 Praktisk informasjon

3.3.1 Deltagere og tidsbruk

Den arkeologiske registreringen ble gjennomført av arkeologene Per Steffen Hagen og Niall John Oma Armstrong. Det ble brukt 26 t (3,46 DV) i felt. Maskinfører var Gunnleif Fjogstad v/ Gunnleif Fjogstad Maskin A/S.

3.3.2 Annen praktisk informasjon

Registreringen ble gjennomført uten uforutsette utfordringer.

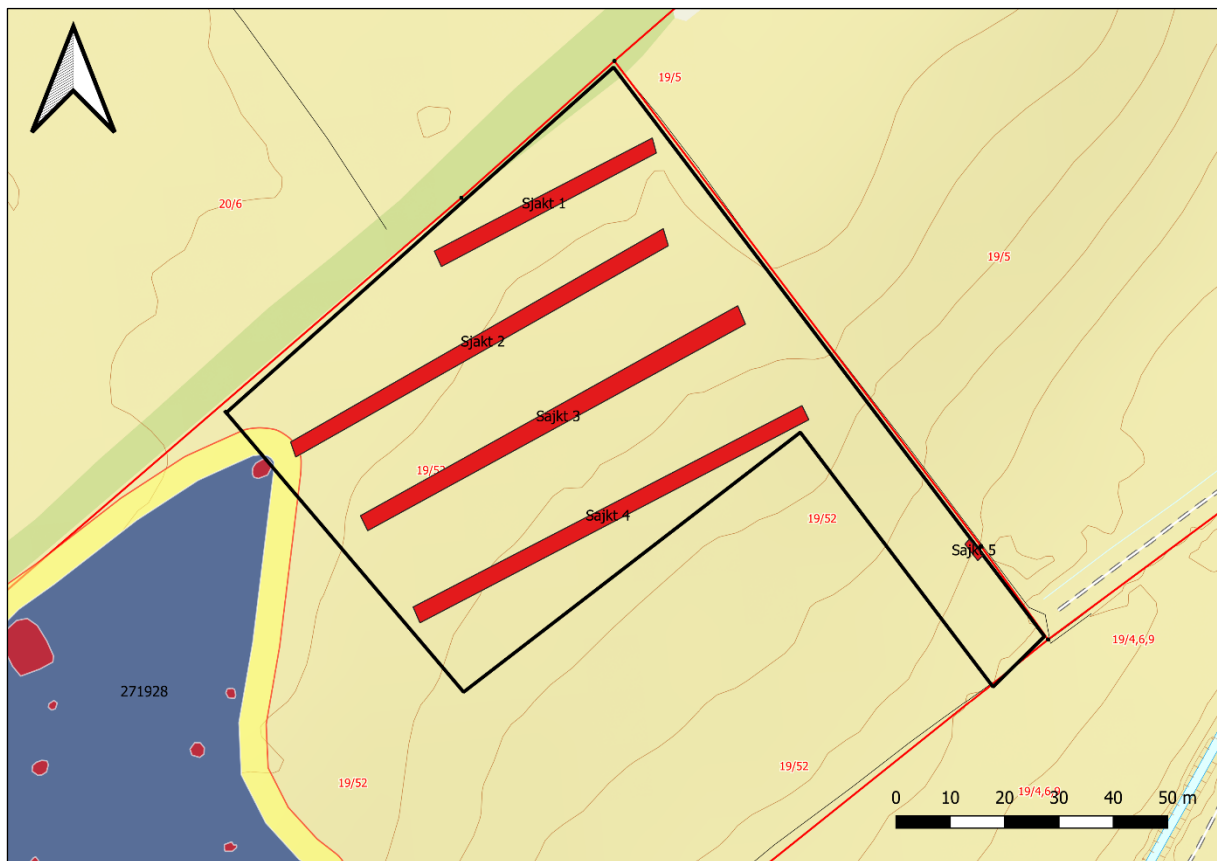
4 Undersøkelsen

4.1 Generelt om undersøkelsen

Undersøkelsen startet 27.09.2022 ved Haugemarkene. Det ble gjort et overflatesøk og det ble tatt oversiktsbilder før påbegynt maskinell sjaktning. Det ble besluttet å nedprioritere undersøkelsen av den smale korridoren sørøst i planområdet, og kun å legge en mindre sjakt (Sjakt 5). Det ble gravd fem sjakter innenfor planområdet der samtlige ikke hadde spor etter verneverdige kulturminner.

Tiltaket var i konflikt med det automatisk freda kulturminne, Id 271928-37, i form av en rydningsrøys. Ved registreringen ble denne utgravd og dokumentert.

4.1.1 Område 1

Figur 3. Oversiktskart av tiltaksområdet, samt ID 271928-37.

Det ble gravd fem sjakter. Sjaktene var mellom 40-70 meter lange og tre meter brede. De var stort sett 30-50 cm dype med lite variasjon i stratigrafi.

Figur 4: Sjakt 1 gir et godt inntrykk av de åpne sjaktene innenfor planområdet (bilde 14).

4.2 Lokalitet ID 271928 - rydningsrøyser fra jernalder

Det automatisk freda kulturminne, Id 271928, er en rydningsrøyslokalitet bestående av et gardfar, 14 rydningsrøyser, 17 røyser og fire stakketuffer. Den sørlige del av tiltaksområdet var i konflikt med lokaliteten, der besto av en enkelt synlig rydningsrøys, 271928-37.

Nøkkeldata for ID 271928

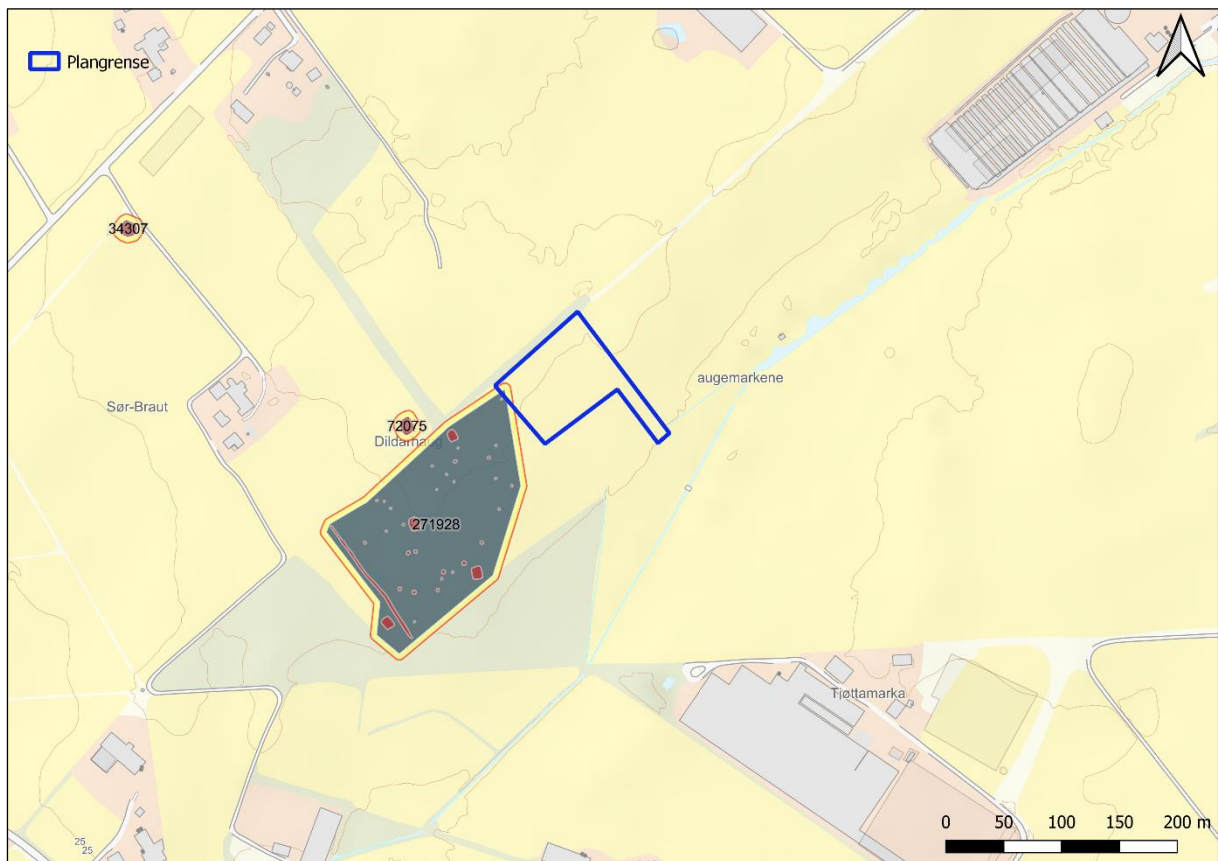
Gnr/bnr.: 19/52

Størrelse: 20027.84m²

Datering: Jernalder

4.2.1 Lokalitetsbeskrivelse

Lokaliteten er avgrenset ved hjelp av visuell overflateregistrering og lokalitetens grenser er trukket ut fra de verneverdige kulturminnene funnet i overflaten. Dette utgjør en oval lokalitet med en størrelse på 20 000 m².

Figur 5: Oversiktskart av tiltaksområdet i konflikt med ID 271928.

4.2.2 Strukturer

ID 271928-37 ligger i ytterkanten av lokaliteten, rundt 40 meter fra nærmeste struktur innenfor ID 271928. Det er en mindre rydningsrøys med en større stein sentrert mot midten.

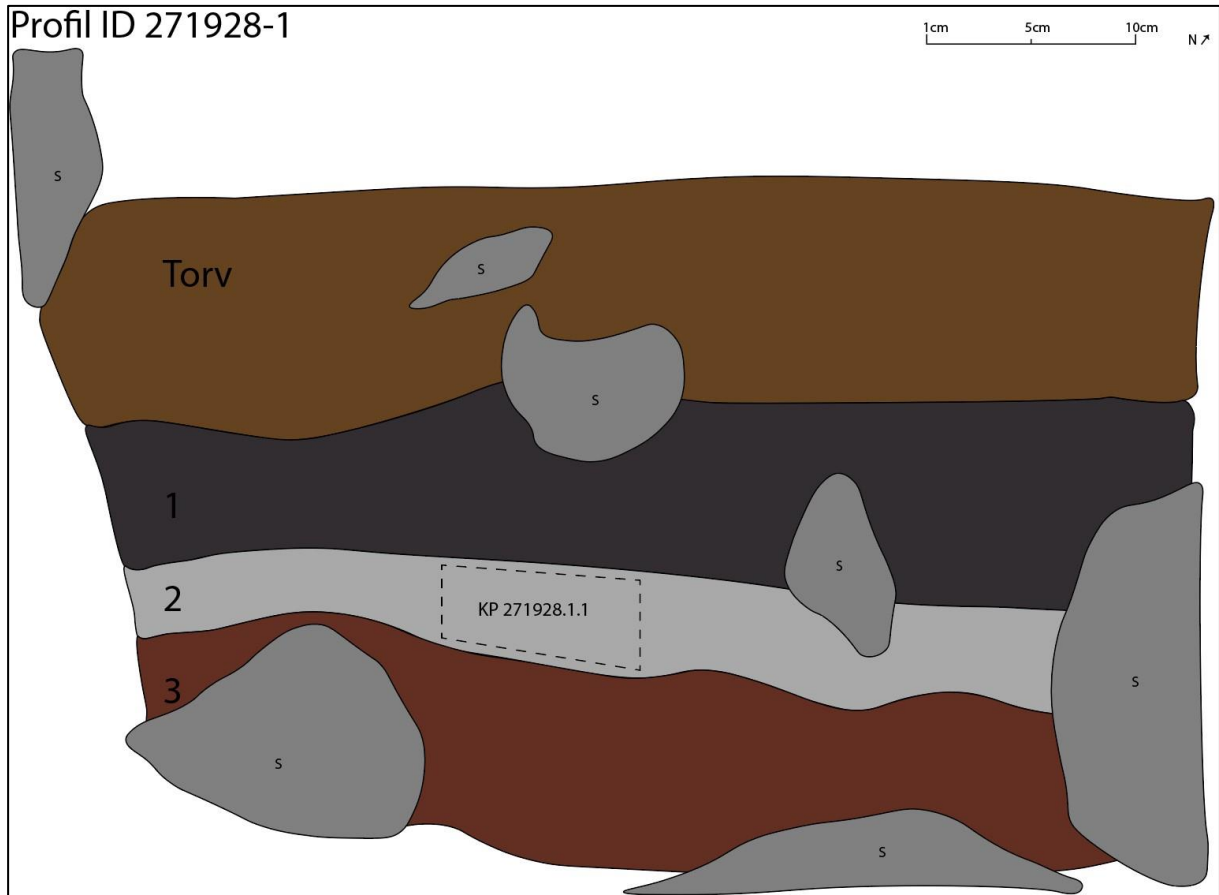
Figur 6: ID 271928-37 før den ble fritlagt og undersøkt (bilde 19).

ID 271928-37 ble først fritlagt for å avgjøre omkrets, deretter ble det lagt en håndgravdsjakt (Hsjakt 1) gjennom røysen.

Figur 7: ID 271928-37 etter fritlegging (bilde 20).

ID 271928-37 er en ukomplisert rydningsrøys. Den var godt synlig i overflaten. Det var et inntrykk av at røysen var lagt rundt den største steinen. Røysen var bygget opp av ett lag stein. Det ble ikke funnet noe daterbart lag mellom steinene. Det ble derimot funnet et lag mellom røysen og undergrunnen og det ble tatt en kullprøve fra dette laget. Kullprøven ble sendt til vedartsbestemmelse, hvor det ble fastslått at kullrestene var for små til å kunne identifiseres.

Figur 8: Profilen til ID 271928-37 etter det ble lagt en sjakt gjennom den.

Røysen var bygget opp av torv på toppen. Neste lag (1) var mørkegrå, humusholdig sand. Deretter kom et lag (2) med grå, grusholdig sand. Det var dette laget kullprøven ble hentet ut fra. Det siste laget (3) lå i undergrunnen og bestod av rødbrun sand som var sporadisk spettet med brun silt.

Figur 9: Den håndgravdesjakten som ble gravd gjennom ID 271928-37 (bilde 27).

4.2.3 Datering

Prøven ble behandlet og vasket på Rogaland fylkeskommune. Da det ikke kunne påvises daterbart materiale i prøven, ble denne kassert.

4.2.4 Oppsummering / tolkning

ID 271928-37 ble fritlagt, snittet og dokumentert. Den var en del av en større lokalitet med lignende strukturer. Etter undersøkelsen ble strukturen fortsatt tolket som en rydningsrøys. Det ble tatt ut en C^{14} prøve, men resultatet fra denne var usikkert og den ble derfor kassert.

5 Konklusjon

Tiltaksområdet ble undersøkt ved fem maskinelle sjakter, hvor ingen verneverdige kulturminner ble avdekket. En tidligere registrert rydningsrøys ble dokumentert og delvis undersøkt, med den sørvestlige del av røysen liggende igjen etter registreringen.

Litteraturliste

Jacobsen, H & Follum, J-R. 2008. *Kulturminner I Norge. Spor etter mennesker gjennom 10 000 år*. Tun Forlag.

Strukturliste

Navn	Sjakt	Type	Beskrivelse
ID 271928-37	-	Rydningrøys	Liten rydningrøys. Bygd opp inntil en jordfast stein. Cirka 2x1,5m. En del stein synlig. Lite markert.

Prøveliste

Navn	Type	Kontekst	Dato	Sign
KP 271928.1.1	Kull	Tatt fra sjakten lagt gjennom ID 271928-37. Hentet fra lag 2.	28.09.2022	NA/PSH

Sjaktliste

Navn	Type	Beskrivelse	Dybde (cm)
Sjakt 2	Funntom	Rødbrun, vekslende lys og medium, gruset sand, med mye steinopptrekk. Hoppet over 19 til 22 m fra vestlige ende pga bløyte.	40-50
Sjakt 1	Funntom	Medium rødbrun gruset sand. Enkelte steinopptrekk.	30-40
Sjakt 3	Funntom	Medium til lys rødbrun gruset sand. Flere steinopptrekk og enkelte grøfter.	40-50
Sjakt 5	Funntom	Liten sjakt langs traktorvei. Tydelig i forhold til omliggende jorde at matjord fjernet fra traktorvei. Lys grå kompakt sand	15
Sjakt 4	Funntom	Lys rødgul noe gruset sand, med mange steinopptrekk.	30-45
Hsjakt 1	Funnførende	(1-7): Stein og torv (7-20): Mørkegrå, humusholdig sand (20-25): Grå, grusholdig sand (25-34): Rødbrun sand. Sporadisk spettet med brun silt	34 cm

Fotoliste

NR	MOTIV	RETNING	DATO	SIGN
1	Oversiktsfoto	NV	27.09.2022	PSH
2	Oversiktsfoto	SØ	27.09.2022	PSH
3	Oversiktsfoto	SV	27.09.2022	PSH
4	Oversiktsfoto	NV	27.09.2022	PSH
5	Oversiktsfoto	N	27.09.2022	PSH
6	Oversiktsfoto	NØ	27.09.2022	PSH
7	Oversiktsfoto	NØ	27.09.2022	PSH
8	Oversiktsfoto	Ø	27.09.2022	PSH
9	Oversiktsfoto	SØ	27.09.2022	PSH
10	Oversiktsfoto	SØ	27.09.2022	PSH
11	Oversiktsfoto	SØ	27.09.2022	PSH
12	Oversiktsfoto	S	27.09.2022	PSH
13	Oversiktsfoto	SV	27.09.2022	PSH
14	Sjakt 1 (negativ)	SV	27.09.2022	PSH
15	Sjakt 2 (negativ)	SV	27.09.2022	PSH
16	Arbeidsbilde (kuer)	-	27.09.2022	PSH
17	Sjakt 3 (negativ)	SV	27.09.2022	PSH
18	Røys ID 271928-37	NV	28.09.2022	PSH
19	Røys ID 271928-37	V	28.09.2022	PSH
20	Røys ID 271928-37 fritlagt	V	28.09.2022	PSH
21	Røys ID 271928-37 fritlagt	NV	28.09.2022	PSH
22	Røys ID 271928-37 fritlagt	SØ	28.09.2022	PSH
23	Arbeidsbilde (Niall)	-	28.09.2022	PSH
24	Sjakt 4 (negativ)	SV	28.09.2022	PSH
25	Sjakt 5 (negativ)	SØ	28.09.2022	PSH
26	Røys ID 271928-37 profil (mikro)	NV	28.09.2022	PSH
27	Røys ID 271928-37 profil (makro)	NV	28.09.2022	PSH

Dateringer

Analysis of Material for ^{14}C Dating

Project: Ny Transformatorstasjon Haugemarkene - Klepp

Saksnummer: 2022/42262

Dr Rosie R. Bishop

Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger

A single sample, KP 271928.1.1, from archaeological registrations at Haugemarkene, Klepp was analysed to look for material for radiocarbon dating. The sample was taken from a cairn. The sample contained no material suitable for radiocarbon dating. The sample contained very small charcoal fragments, all less <2mm, however none of these met the minimum size requirements to be submitted for dating (Beta Analytic 2017). No further analysis was undertaken.

References

Beta Analytic. 2017. *Sample Selection and Size Recommendations*.
<http://www.radiocarbon.com/required-carbon-dating-sample-sizes.htm>

Rogaland fylkeskommune

Postboks 130 sentrum
4001 Stavanger

Besøksadresse

Arkitekt Eckhoffs gate 1
4010 Stavanger

Telefon

51 51 66 00

E-post

firmapost@rogfk.no

www.rogfk.no